

FREDERIK BARFOD OG DEN SKANDINAVISKE
BEVÆGELSE I TIDEN FØR 1845

Vågnende skandinavisme

Freden i Kiel 1814 kom formelt til at betyde afslutningen på flere århundreders traditionelt fjendskab mellem Danmark og Sverige, men som følge af problemerne omkring den norske gælds afbetaling forblev forholdet mellem de to lande i en årrække køligt og til tider spændt.¹ Det dårlige forhold kom bl.a. til at give sig udslag i, at begge regeringer ved pasforbud, rejserestriktioner og anden chikane direkte søgte at lægge hindringer i vejen for den indbyrdes kontakt mellem de to landes befolkninger.²

Der kan dog i årene før 1828 heller ikke spores nogen større tilskyndelse blandt danske og svenske til at se hinanden. Den senere professor H. N. Clausen kunne om en rejse til Rom i 1819—1820 berette, at det der ikke kunne falde de danske ind at forespørge, om der fandtes svenskere i byen endsige at søge samkvem med dem. Selv til nordmændene var "... forholdet til samme tid spændt ...". I stedet sluttede den danske koloni i Rom sig til tyskerne.³ Den samme erfaring gjorde danskeren N. C. L. Abrahams, da han i 1826 besøgte byen.⁴ Tilsvarende var det i Danmark kun relativt få personer inden for den videnskabelige og litterære verden, der stod i kontakt med svenske kolleger. Samtidig var samfærdslen mellem de to lande i disse år yderst beskedet — f.eks kom der i årene før 1827 ialt kun 10 svenske gæster i den i 1820 stiftede københavnske studenterforening.⁵ Det samme gjorde sig gældende for den litterære forbindelse, idet det i årene 1810—1830 kun var ganske enkelte bøger af kendte danske og svenske forfattere, som blev oversat fra det ene sprog til det andet.⁶

I 1828 begyndte der at indtræde en ændring i det hidtil kølige forhold mellem danskere og svenskere. I slutningen af august dette år foretog det danske damp-

¹ *Georg Nørregård*: Efterkrigsår i dansk udenrigspolitik 1815—1824, s. 73, 105 (1960).

² *Julius Clausen*: Skandinavismen, s. 28 (1900).

³ *H. N. Clausen*: Optegnelser om mit Levned og min Tids Historie, s. 89—90, 275 (1877).

⁴ *N. C. L. Abrahams*: Meddelelser af mit Liv, s. 272—273 (1876).

⁵ *H. C. A. Lund*: Studenterforeningens Historie 1820—1870, I s. 239—245 (1896).

⁶ *Julius Clausen*: Skandinavismen, s. 29—30 (1900).

skib "Caledonia" for første gang en lysttur til Malmø. Besøget blev en stor succes, og efter en række lignende heldige udflugter etableredes snart en fast dampskibsforbindelse mellem København og Malmø.⁷ Det følgende år var Adam Oehlenschläger blandt passagererne på en tur til Malmø, og den københavnske avis "Dagen" fandt ved denne lejlighed anledning til at skrive, at digterens modtagelse i nabolandet "... afgav et nyt og stærkt bevis på den åndelige nærmelse som alt for længe har fjernet beslægtede hjerter ...".⁸ Kort tid efter fandt den såkaldte digterkroning sted i Lund. Det var Oehlenschläger, der som gæst ved den årlige magisterpromotion, sammen med de unge svenske akademikere blev laurbærkranset af universitetets rektor Esaias Tegnér. Ved den lejlighed udtalte Tegnér om forholdet mellem Danmark og Sverige de så ofte citerede ord: "... søndringens tid är förbi ...".⁹

Det er dog endnu alt for tidligt i disse år at tale om en almen udbredt broderskabsfølelse mellem de nordiske folk.¹⁰ Nok kan det med rette siges, at årene 1828—1829 betød mere for udviklingen af gensidigt kendskab mellem danske og svenske, både personligt og litterært, end de foregående tyve, men forbindelsen var endnu rent lokal og omfattede kun København og en del af Skåne.¹¹ Tilmed havde kontakten mellem Danmark og Sverige endnu ikke nogen regelmæssig karakter. Vel blev svenske studenter og akademikere i disse år langt hyppigere gæster i den danske studenterforening end tidligere, men det var dog først i 1834, at denne optog officiel kontakt med de andre foreninger i Norge og Sverige.¹² På samme vis indeholdt Regensens nye visebog fra 1833 endnu ikke én eneste svensk sang.¹³ Tilsvarende deltog der ved det københavnske universitets festligheder i anledning af reformationsjubilæet i 1836 ingen repræsentanter fra universiteterne i Norge og Sverige, til trods for at de nordiske universiteter var blevet indbudt.¹⁴

Dog er det tydeligt, at der i disse år var sket en klimaændring mellem danske og svenske. I Rom var forholdet blevet væsentligt varmere mellem de nordiske lande, og H. C. Andersen kunne i 1833 begejstret skrive hjem til Danmark, at julegildet i Rom dette år muligvis skulle holdes på Capitol, "... hvor svenske, norske og danske da blive een nation. Rom forener igen de nordiske riger!".¹⁵

⁷ Kjøbenhavnsposten 26/8 1828.

⁸ Dagen 15/6 1829.

⁹ Kjøbenhavnsposten 25/6 1829.

¹⁰ A. D. Jørgensen: Danmarks Riges Historie, VI s. 161—162.

¹¹ Julius Clausen: Skandinavismen, s. 30—31 (1900).

¹² H. C. A. Lund: Studenterforeningens Historie 1820—1870, I s. 239, 245.

¹³ Hother Ploug: Carl Ploug. Hans Liv og Gerning, I s. 32—33 (1905).

¹⁴ Brev 27/11 1836 fra F. C. Sibbern til Zeuthen, Breve til og fra F. C. Sibbern, II s. 190 (1866).

¹⁵ Brev 5/12 1833 fra H. C. Andersen till H. C. Ørsted, Breve fra og til Hans Christian Ørsted, II s. 122 (1870).

De nordiske lande begyndte i disse år også at blive forenet på en anden måde, nemlig gennem litteraturen. Allerede i slutningen af det 18. årh. kunne der spores svage skandinaviske sympatier i den danske litterære verden, og disse havde bl.a. i 1796 udmøntet sig i dannelsen af det "skandinaviske litteratur-selskab". Selskabet fik imidlertid fra starten karakter af et rent dansk foretagende og fik ingen betydning for det fremtidige forhold mellem Danmark og Sverige.¹⁶ Krigsårene 1807—1814 og det finansielle opgør med Norge efter freden i Kiel kølgede interessen for Norden, men i ly af romantikken styrkedes den litterære skandinavisme atter og voksede i slutningen af 1820'erne og 1830'erne åbent frem i Danmark repræsenteret af mænd som Adam Oehlenschläger, N. F. S. Grundtvig, B. S. Ingemann, St. St. Blicher og H. C. Andersen.¹⁷

Det blev imidlertid en dansk student ved navn Frederik Barfod, som i slutningen af 1830'erne og begyndelsen af 1840'erne ved sit praktiske arbejde kom til at spille en central rolle i den vågnende skandinaviske bevægelse. I 1839 begyndte han at udgive et nyt tidsskrift, "Brage og Idun", der fra sin start kom til at fungere som et vigtigt litterært bindeled mellem de nordiske lande. I årene før 1843 var Barfod også toneangivende inden for den danske studenterskandinavisme og kom til at føre an i dennes politiske udvikling. Hertil kom, at han i første halvdel af 1840'erne gjorde et stort arbejde for at knytte en nærmere forbindelse mellem de danske og svenske skandinavister og nordmændene.

Barfods indsats i den skandinaviske bevægelses tidlige fase er hidtil inden for historieforskningen enten blevet undervurderet eller fejlfortolket. I det følgende vil der blive gjort forsøg på at råde bod herpå. Fremstillingen er imidlertid ikke udelukkende centreret omkring Barfods egen person, men er også tænkt som et bidrag til forståelsen af overgangen mellem den litterære og den politiske skandinavisme i Danmark, samt dennes videreudvikling fra en rent liberal til en national bevægelse.

Brage og Idun

Historikeren og politikerens Povl Frederik Barfod blev født 1811 i Lyngby ved Grenå. I 1828 blev han student, og efter et længere ophold hos faderen, der imellemtiden var blevet provst i Fakse, blev han i 1830 huslærer på Gjorslev. I 1832 begyndte Barfod at læse filologi ved Københavns universitet men opgav to år senere studiet uden eksamen. I stedet begyndte han at studere jura. Det førte imidlertid heller ikke til noget, og Barfod kom ikke senere til at tage nogen

¹⁶ *Julius Clausen*: Skandinavismen, s. 1—19 (1900).

¹⁷ *Kjeld Galster*: Den litterære Skandinavisme i Danmark og Sverige til ca. 1848. Nordisk Tidsskrift för Vetenskap, Konst och Industri, 33. årg. 1957 s. 73—83.

embedseksamen. Istedet var han i 1830'erne engageret med forskelligt litterært og socialt arbejde.

I politisk henseende befandt Barfod sig i denne periode helt på det enevældige styres side. Han var modstander af de liberales krav om en fri forfatning og tilfreds med den frihed, som befolkningen havde fået ved indførelsen af de rådgivende stænderforsamlinger. Specielt følte Barfod sig i 1830'erne knyttet til Frederik 6.s person, der, som Vilhelm Birkedal beretter i sine erindringer, havde en "... mageløs høj stjerne hos ham ...".¹⁸

Barfod blev på et tidligt tidspunkt optaget af tanken om Nordens enhed. I et brev til B. S. Ingemann fra 1836 betroede han digteren, at historie og digtekunst fra barnsben af havde henrevet ham og lagt beslag på de bedste af hans kræfter; men nu havde hans "historiske stræben" lært ham, "... hvorledes hele Norden er et eneste stort hele, som kuns unatur adskilte i uvilligsindede folkefærd, men som det derfor må være enhver ædel krafts mål i det mindste at forlige, om end ikke at genforene". For at fremme dette mål, havde Barfod sammen med en ven tænkt sig at udgive en "skandinavisk nytårsgave", der foruden biografiske skildringer og litterære oversigter skulle indeholde digte, noveller og kompositioner af de førende digtere og komponister i Danmark, Norge og Sverige. Han havde allerede fået tilsagn om støtte fra Oehlschläger og Grundtvig, men han bad nu Ingemann foruden egne bidrag til tidsskriftet om at sende ham introduktionskrivelser til flere kendte svenske digtere, så disse kunne være med fra starten.¹⁹

Imidlertid var Barfod ikke den eneste, der havde fået den idé at udgive et litterært nordisk tidsskrift. Den jyske præst og digter St. St. Blicher var på en rejse i Sverige i 1836 blevet enig med dr. Eckbohrn i Göteborg om at udgive en "Poetisk Unionskalender". Efter Blichers hjemkomst blev offentligheden samme år gennem "Kjøbenhavnsposten" gjort bekendt med planerne.²⁰ Blicher fik imidlertid gennem Ingemann kendskab til Barfods påtænkte tidsskrift og bad ham i september 1836 om at opgive sit forehavende og istedet overlade Blicher og Eckbohrn de hidtil indkomne bidrag.²¹ Barfod svarede, at han gerne ville træde i baggrunden til fordel for Blicher og overlade ham de indkomne bidrag men tilføjede, at han desuagtet ikke kunne undlade at virke for ideen, da deres fælles mål trods alt var "Skandinaviens forherligelse".²² Selv om Blicher endnu i oktober kun havde mod-

¹⁸ *Vilhelm Birkedal*: Personlige Oplevelser i et langt Liv, I s. 133, 135—136 (1890).

¹⁹ Brev 11/7 1836, Breve til og fra B. S. Ingemann, s. 326—330 (1879). Af et brev fra Barfod i 1838 til sin forlovede fremgår det, at det var i årene 1835—1836, at han blev grebet af tanken om Nordens enhed (*Richard Petersen*: Frederik Barfod. Et Levnedsløb, s. 101 (1897)).

²⁰ *Jeppe Aakjær*: Steen Steensen Blichers Livs-Tragedie i Breve og Aktstykker, II s. 269—270 (1964).

²¹ Brev 16/9 1836 fra St. St. Blicher til F. Barfod, *Jeppe Aakjær*: Steen Steensen Blichers Livs-Tragedie i Breve og Aktstykker, II, s. 270 (1964).

²² *Richard Petersen*: Frederik Barfod. Et Levnedsløb, s. 103 (1897).

taget bidrag fra Ingemann til sin unionskalender²³ og i lang tid ikke havde hørt fra Eckbohrn, ønskede han dog ikke noget samarbejde med Barfod men foreslog i stedet, at de hver skulle udsende et nordisk tidsskrift uafhængigt af hinanden.²⁴ Som følge af usikkerheden omkring Blichers og Eckbohorns foretagende og manglende egne forberedelser opgav Barfod imidlertid indtil videre tanken om selv at udsende et tidsskrift. Han blev i stedet medlem af redaktionen på et nystartet "Nordisk Ugeskrift".²⁵

"Nordisk Ugeskrift", der første gang så dagens lys i januar 1837, blev udgivet af "Selskabet for en forbedret Retskrivnings Udbredelse". I en subscriptionsindbydelse fra november det foregående år hed det, at bladet skulle virke for udbredelsen af den såkaldte "Raske" retskrivning, og at det ville henvende sig til læsere i alle de tre nordiske riger. Der udtryktes her bl.a. det håb, at den anvendte retskrivning ville gøre sproget lettere tilgængeligt for svenske læsere, og at bladet på denne måde ville bidrage til en større tankeudveksling "... i det hele store, kun i politisk henseende tredelte, Skandinavien". Med hensyn til indholdet var bladets rammer meget vide; det ville specielt beskæftige sig med historiske, filosofiske, æstetiske og sproglige emner men stod ellers åbent for alle bidrag af almen interesse.²⁶

Barfod var fra starten medlem af bladets tremandsredaktion og skrev selv flere artikler, der omhandlede forskellige sproglige, personalhistoriske og religiøse spørgsmål. I begyndelsen af juli 1837 udtrådte M. D. Krieger og P. L. Møller af redaktionen, og Barfod blev eneredaktør af bladet. I den anledning skrev han i sin tiltrædelseserklæring til læserne bl.a., at han fremover ville følge den linje, som mere og mere havde gjort sig gældende for "Nordisk Ugeskrift", nemlig "... stedse nærmere at slutte sig til vort Norden og stedse mere udelukkende at vie ugeskriftet til sådanne artikler, der kaster et lys over, hvad der enten vedkommer det hele store fædreland, Skandinavien, eller dog en enkelt del af det, og da især den, der ligger os nærmest".²⁷ Denne programerklæring af Barfod understreger ugeskriftets nordiske tendens, men det holdt sig dog i sin korte levetid helt inden for rammerne af den litterære skandinavisme.²⁸

²³ Brev 11/10 1836 fra St. St. Blicher til B. S. Ingemann, *Jeppe Aakjær*: Steen Steensen Blichers Livs-Tragedie i Breve og Aktstykker, II s. 270—271 (1964).

²⁴ Brev 29/11 1836 fra St. St. Blicher til F. Barfod, *Jeppe Aakjær*: Steen Steensen Blichers Livs-tragedie i Breve og Aktstykker, II s. 271—272 (1964).

²⁵ Brage og Idun, I s. 14.

²⁶ Subskriptionsindbydelse 14/11 1836 indlagt i Statsbibliotekets (Århus) eksemplar af "Nordisk Ugeskrift" 1837—1838.

²⁷ Nordisk Ugeskrift 2/7 1837 s. 229.

²⁸ Den svenske historiker H. Almqvists opfattelse af, at redaktionen af "Nordisk Ugeskrift" ved siden af sproglige reformer også ville gøre propaganda for liberale ideer harmonerer dårligt med Barfods politiske opfattelse i 1830'erne og tidsskriftets faktiske indhold. (*H. Almqvist*: Karl XIV Johan och den begynnande skandinavismen. Cirkuläret af år 1837, Svensk Historisk Tidsskrift 34. årg. 1914 s. 200).

“Nordisk Ugeskrift” forblev kun en episode i Barfods lange litterære virksomhed. Efter en længere døds-kamp udkom sidste nummer af bladet i begyndelsen af juli 1838, i hvilket redaktøren med et suk bad læserne tage del i sin beklagelse af litteraturens uheldige materielle forhold i Danmark, hvor ofte mere modne og ædle kræfter var blevet standset længe før tiden.²⁹

Imidlertid skræmte erfaringerne med “Nordisk Ugeskrift” ikke Barfod. Alle-rede i februar 1838, da bladet endnu eksisterede, havde han taget sine gamle planer om selv at udgive et nordisk tidsskrift frem igen.³⁰ Blichers unionskalender var ikke blevet til noget, og efter nogen vaklen fik Barfod i marts 1838 hans “broderlige håndslag” og tilsagn om støtte til udgivelsen af det påtænkte tidsskrift.³¹ Uafhængigt af hinanden konsulterede Barfod nu Grundtvig og Orla Lehmann med sine planer og modtog gode råd og opmuntring fra dem begge.³² Samtidig udsendte han subscriptionsindbydelser til Danmark, Norge og Sverige og henvendte sig til o. 80 digtere og forfattere i de tre nordiske lande for at opnå deres tilsagn om støtte.³³ Endelig kunne Barfod i begyndelsen af 1839 efter nogen forsinkelse udsende første hæfte af sit tidsskrift, der på Grundtvigs forslag var blevet døbt “Brage og Idun”.³⁴

I forordet til tidsskriftet præsenterede Barfod sig for offentligheden som en “. . . slet og ret tiårs student, — uden titler og uden grader . . .”, men det at han til trods her for havde mødt så megen interesse for sine planer blandt Nordens førende digtere, så han som et klart bevis for, hvor udbredt ønsket var om Nordens åndelige forening. Han ville nok af og til selv skrive i “Brage og Idun”, men han opfattede sin hovedopgave i forbindelse med tidsskriftet som rent administrativ og ønskede at fungere som et litterært bindeled mellem de nordiske lande.³⁵ Det var da også i denne sidste betydning, at “Brage og Idun” kom til at spille sin store rolle.

Det første hæfte indeholdt to store afhandlinger af Grundtvig og højesteretsadvokat Stang i Christiania om henholdsvis Nordens videnskabelige forening og statsrådernes deltagelse i det norske stortings forhandlinger. Frederik Hammerich havde bidraget med en rejsebeskrivelse fra Kinnekulle og Omberg, mens professor Flor i Kiel havde skrevet en stor anmeldelse af Grundtvigs bog “Nordens Mythologi eller Sindbilledsprog”. Endelig havde P. L. Møller lavet en skildring af den russiske digter Alexander Puschkín. Hertil kom talrige digte af bl.a. Blicher,

²⁹ Nordisk Ugeskrift 7/7 1838 s. 448.

³⁰ *Richard Petersen*: Frederik Barfod. Et Levnedsløb, s. 101—102 (1897).

³¹ Brev 28/3 1838, *Jeppe Aakjær*: Steen Steensen Blichers Livs-Tragedie i Breve og Aktstykker, II s. 273 (1964).

³² *Frederik Barfod*: Et Livs Erindringer, s. 193 (1938). Se også brev 21—22/10 1838 fra F. Barfod til O. Lehmann, Breve fra F. Barfod Ny. Kgl. Saml. 4652,4° I 3 (Det kongelige Bibliotek).

³³ Brage og Idun, I s. 16.

³⁴ *Frederik Barfod*: Et Livs Erindringer, s. 193 (1938).

³⁵ Brage og Idun, I s. 18—20.

Hauch, Ingemann, Oehlenschläger og Heiberg. Bag i heftet var der noder til musik af Weyse og professor Geijer i Upsala samt ledsagende tekst af sidstnævnte og Heiberg. Alt i alt var der tale om et anseeligt hæfte, som med sine 318 sider gav abonnenterne et stort og varieret læsestof.

Alle de følgende hæfter af "Brage og Idun" var af omkring samme omfang, men i modsætning til det første hæfte kom de også til at indeholde adskillige afhandlinger og digte af norske og svenske forfattere. Tidsskriftet blev således i årene mellem 1839—1842 rammen om en lang række historiske afhandlinger og digte med nordiske emner, men hertil kom, at "Brage og Idun" også bragte efterretninger om aktuelle begivenheder af fælles nordisk interesse så som svensk-norske problemer vedrørende det norske storting, naturforsker møderne i 1839 og 1840 samt de dansk-svenske studentermøder i 1842. "Brage og Idun" må derfor i modsætning til sine tidligere forgængere af nordisk observans med rette betegnes som et virkeligt gennemført skandinavisk tidsskrift.³⁶

Dog kom "Brage og Idun"s danske oprindelse fra starten til at sætte sit præg på den geografiske udbredelse. Ved udsendelsen af 1. hæfte i 1839 var der ialt 195 abonnenter — heraf var 135 bosiddende i Danmark, 35 i Sverige og 25 i Norge; ved fremkomsten af 2. hæfte senere på året var abonnenttallet næsten blevet tredoblet, men den hidtidige geografiske skævhed bestod fortsat — der var således nu 404 registrerede danske abonnenter men kun 113 svenske og 49 norske.³⁷ På baggrund af den senere kendte udvikling i 1840'erne i Danmark, Sverige og Norge afspejler disse tal fra 1839 på dette tidspunkt ganske godt forskellen på interessen for skandinavismen i de tre nordiske lande.

Som nævnt opfattede Barfod sin hovedopgave i forbindelse med tidsskriftet som rent administrativ. Han fik da også fra starten mere end nok at gøre med at klare de praktiske ting i form af indsamling og ordning af manuskripterne, korrekturlæsning, besøg hos trykkeri, bogbinder og censor samt udsending af hæfterne til abonnenterne.³⁸ Først i andet hæfte af "Brage og Idun" bidrog han selv med en lille artikel om "Hvor blev Dannebrog af?", men i det følgende hæfte gjorde han sin debut som historisk forfatter ved en større afhandling om Danmarks og Norges historie under Frederik 3. Senere skrev han også om jøderne i Danmark og om familien Rantzau. Hertil kom i begyndelsen af 1840'erne flere digte, som bl.a. indeholdt angreb mod det enevældige styre og viste en klar stillingtagen for Nordens enhed og Slesvigs danskhed. De vil blive nærmere omtalt i det følgende.

Fra efteråret 1842 ophørte "Brage og Idun" med at udkomme. Barfod skrev

³⁶ *Julius Clausen*: Skandinavismen, s. 42 (1900).

³⁷ Tallene bygger på subscriptionslisterne i "Brage og Idun" I 1839, men tallene er næppe helt nøjagtige, f.eks. mangler i første hæfte så prominente navne som Grundtvig og Lehmann.

³⁸ *Richard Petersen*: Frederik Barfod. Et Levnedsløb, s. 108, 117 (1897).

selv flere år senere, at grunden hertil var økonomiske vanskeligheder.³⁹ Dette er senere blevet anfægtet af litteraturhistorikeren Julius Clausen og historikeren Albert Fabritius, der begge mener, at Barfod måtte opgive sit tidsskrift, fordi han som følge af nogle artikler i "Fædrelandet" var blevet idømt censur.⁴⁰

Denne antagelse er ikke rigtig. Barfod havde allerede i 5. bind af "Brage og Idun" klaret redaktørproblemet ved at gøre sin bror Immanuel Barfod til ansvarshavende redaktør.⁴¹ Hertil kom, at Danske Kancelli i 1840'erne affandt sig med, at oppositionsbladene offentliggjorde anonyme artikler uden at skride ind.⁴² Dette bevirkede, at der i praksis ikke var noget til hinder for, at en domfældet redaktør, som var blevet idømt censur, kunne fortsætte med at skrive i sit blad. M. Goldschmidt i det satiriske blad "Corsaren" er da også et glimrende eksempel herpå.

Mens dommen over Barfod således ikke behøvede at få nogen indflydelse på den fortsatte udgivelse af "Brage og Idun", blev det de voksende økonomiske problemer, som kvalte tidsskriftet. For overhovedet at være i stand til at udsende 1. hæfte i 1839, havde Barfod været nødsaget til at låne 430 rbd. af vennen F. M. Knuth.⁴³ Barfod opfattede det da også som sin pligt allerede i det første hæfte, at gøre læserne opmærksomme på, "... på hvor mislige fødder i økonomisk henseende Brage og Idun desværre står ...". Udgifterne beløb sig til 460 rbd., mens indtægten kun udgjorde 160 rbd. Barfod havde således allerede fra starten tabt 300 rbd. på tidsskriftet.⁴⁴ Ved udsendelsen af 2. hæfte i sommeren 1839 var abonnenttallet dog vokset så meget, at der på papiret var opnået balance mellem indtægter og udgifter.⁴⁵ Imidlertid kneb det meget med at få pengene hjem fra abonnenterne. Barfod så sig derfor i januar 1840 nødsaget til at indrykke en meddelelse i "Fædrelandet", som med al ønskelig tydelighed viste, hvor dårlig stillingen var. Meddelelsen var stilet til abonnenterne og provinsboghandlerne. Barfod skrev, at allerede inden julen 1839, skulle 4. hæfte af "Brage og Idun" være udkommet, "... men økonomiske grunde have hidtil gjort mig det umuligt at få det hele hæfte færdigt. Tilgodehavende skulle blevet opgjort, men knap en daler af hundrede er endnu kommet mig tilhænde ... jeg må derfor ved disse linjer tillade mig at gøre såvel mine abonnenter som dog især de herrer provinsboghandlere opmærksomme på, at det vil bero på dem, ikke blot *hvornår* det næste færdigtrykte 4. hæfte skal kunne se lyset, men tillige *om* og *hvorledes* det hele tidsskrift skal kunne fortsættes". Barfod sluttede med at konstatere, at han

³⁹ *Frederik Barfod: Folke. Et Nordisk Tidsskrift*, s. V (1859).

⁴⁰ *Julius Clausen: Skandinavismen*, s. 43 (1900). *Albert Fabritius: Frederik Barfod og Skandinavismen, Historisk Tidsskrift* 10. R. V s. 494 (1939—1941).

⁴¹ *Brage og Idun*, V s. 1—13.

⁴² *Harald Jørgensen: Trykkefrihedsspørgsmålet i Danmark 1799—1848*, s. 263 (1944).

⁴³ *Frederik Barfod: Et Livs Erindringer*, s. 160 (1938).

⁴⁴ *Brage og Idun*, I s. 18, forord til andet hæfte.

⁴⁵ *Brage og Idun*, I forordet til andet hæfte.

kun nødigt ville opgive at udgive tidsskriftet, "... vare end hidtil mine hovedindtægter af den kun gæld, møje og forbigåelse; men desværre ser det ikke uligt ud til, at økonomiske sorger kunne tvinge mig dertil".⁴⁶

I et udateret brev fra Barfod til Carl Ploug, der muligvis stammer fra denne tid, skildrede Barfod sine økonomiske problemer med "Brage og Idun" og ikke mindst kreditorerne. Ud fra devisen "... mens græsset gror, dør koen ...", bad han Ploug om at tale kreditorerne til rette og få dem til at væbne sig med tålmodighed indtil næste hæfte af "Brage og Idun" skulle udkomme, for før da havde Barfod slet ingen penge.⁴⁷

Mens Barfod hidtil selv havde taget sig af udsendelsen og betalingen af tidsskriftet, lod han det i marts 1840 overgå i kommission hos den gyldendalske boghandel.⁴⁸ Det hjalp imidlertid ikke meget. Efter at "vårhæftet" var blevet udsendt i 1840 måtte abonnenterne vente i mere end et år på næste hæfte af "Brage og Idun". Det udkom først i sommeren 1841. "Høsthæftet" 1841 udkom efter planen, men herpå gik der igen et år inden det næste — og sidste — hæfte blev udsendt. I en stor artikel i "Fædrelandet" fra september 1842 om den skandinaviske boghandel kom Barfod selv ind på problemerne med "Brage og Idun". Han skrev bl.a., at dette og et andet svensk tidsskrift levede "... et temmeligt sygeligt liv, utilstrækkeligt understøttede af medarbejdere, og utilstrækkeligt understøttede af abonnenter".⁴⁹

Som nævnt udkom sidste hæfte af "Brage og Idun" i efteråret 1842, men endnu i december 1843 syslede Barfod med planer om at fortsætte tidsskriftet. Han udbød da i en annonce i "Fædrelandet" restoplaget af de hidtil udkomne bind af "Brage og Idun" til salg for halv pris, for herved at skaffe penge til udgivelsen af et nyt hæfte af tidsskriftet, som han allerede havde manuskriptet til. I en kommentar til annoncen skrev "Fædrelandet", at "Brage og Idun" hidtil var blevet støttet af ansete forfattere i de tre nordiske lande, men "... uagtet et temmelig betydeligt abonnentantal, dog ved adskillige uheld, navnlig ved incassationens usikkerhed og flere boghandlers fallisement, væsentligen af pecuniære grunde er blevet opholdt i sin fremgang". Redaktionen opfordrede derfor læserne til at købe de hidtil udkomne bind af tidsskriftet for herved at skaffe økonomisk grundlag for trykningen af et nyt hæfte.⁵⁰

Det lykkedes dog ikke Barfod at klare de økonomiske vanskeligheder, og han var derfor nødsaget til at opgive udgivelsen af "Brage og Idun".

⁴⁶ Fædrelandet 21/1 1840.

⁴⁷ Ny Kgl. Saml. 4652,4° I 3 (Det kongelige Bibliotek).

⁴⁸ Richard Petersen: Frederik Barfod. Et Levnedsløb, s. 117 (1897).

⁴⁹ Fædrelandet 26/9 1842.

⁵⁰ Fædrelandet 2/12 1843.

Studenterskandinavismen

Den litterære interesse for de nordiske lande kom i slutningen af 1830'erne også til at smitte af på det videnskabelige liv. Et udslag heraf blev det, at naturforskere og læger fra Danmark, Norge og Sverige i 1839 for første gang mødtes til en fælles nordisk kongres i Göteborg. "Dansk Folkeblad" skrev i den anledning, at mødet havde været et forsøg, som var faldet heldigt ud, fordi der var "... en levende og bevidst trang til åndelig og videnskabelig samfærdsel imellem de nordiske nationer ...".⁵¹

Imidlertid havde studenterne i København og Lund heller ikke ligget på den lade side. I den hårde vinter 1838 dannede isen bro mellem Sjælland og Skåne, og dette gav anledning til, at studenter fra København og Lund ivrigt gæstede hinanden. Da isen smeltede ophørte kontakten ikke. I april og maj var der atter svenske gæster i København, og i slutningen af juni drog mere end 70 danske studenter efter indbydelse til Lund for at overvære magisterpromotionen.⁵² Ved denne lejlighed kom Barfod for første gang i skandinavisk henseende til at spille en fremtrædende rolle som de danske studenters ordfører. Han havde allerede på dette tidspunkt udsendt subscriptionsindbydelser til "Brage og Idun" og var således kendt for sit nordiske sindelag.⁵³ Det var derfor naturligt, at det blev ham, som i flere taler kom til at tolke de danske studenters taknemlighed for den venlige modtagelse, de havde fået, samtidig med at han gav udtryk for sin begejstring for Skandinavien. I et samtidigt brev betegnede Barfod sig selv beskeden som "dagens mand" og skrev, at han beherskede hele stemningen.⁵⁴

Det følgende år i maj gæstede 150 svenske studenter fra Lund København, hvor den nystiftede akademiske læseforening stod som arrangør af mødet. De samtidige danske aviser berettede i deres referater af begivenheden ikke noget om de enkelte deltageres færden ved mødet, men nævnte kun, at der ved skovturen i Dyrehaven udbragtes flere danske og svenske skåler — bl.a. en for "den nordiske trefoldighed".⁵⁵ Det er derfor ikke muligt med sikkerhed at sige noget om Barfods betydning ved mødet, men på baggrund af hans debut som studenterskandinavist det foregående år og hans plads i ledelsen af den akademiske læseforening, der arrangerede mødet i København, er det sandsynligt, at han også ved studentermødet i 1839 har spillet en fremtrædende rolle.

Dette møde stod lige som det foregående helt i den åndelige skandinavismes tegn. Det bar præg af en forsoningsfest mellem danske og svenske, der markerede afslutningen på århundreders strid, og som beseglede indledningen til et nyt varigt

⁵¹ Dansk Folkeblad 6/9 1839.

⁵² H. C. A. Lund: Studenteforeningens Historie 1820—1870, I s. 417—423 (1896).

⁵³ Kjøbenhavnsposten 25/5 1838.

⁵⁴ Richard Petersen: Frederik Barfod. Et Levnedsløb, s. 122—126 (1897).

⁵⁵ Kjøbenhavnsposten 27/5 og 28/5 1839. Dagen 27/5 og 28/5 1839.

venskab.⁵⁶ Dette kom bl.a. til udtryk i en af den danske student Carl Ploug til lejligheden digtet sang "til lundenserne". Efter at have omtalt tidligere tiders fjendtlige forhold mellem Danmark og Sverige skrev digteren, bl.a. med henvisning til studenternes virksomhed, at "... ånden det er, dens lyse magt, vidskab og kunst i nyfødt pragt, som har smeltet seklers is, som har knyttet den herlige pagt!". Nok var det fælles mål "... kamp for frihed, for ret og for sandhedens krone ...", men sangen sluttede tamt med at udbringe en skål for "... vidskab og kunst i vort nord".⁵⁷ Med disse strofer bekendte denne fremtrædende skikkelse i den danske studenterverden, der i skandinavisk henseende senere også skulle komme til at overskygge Barfod, sig endnu til den åndelige skandinavisme.⁵⁸ Det eneste politiske udslag ved mødet i 1839 kom fra svensk side, hvor de svenske studenters sangforening afsang den stærkt antirussiske "kung Carl den unga hjelte".⁵⁹ Denne sang blev i 1840'erne den svenske skandinavismes slagsang.

I modsætning til de foregående års livlige sammenkomster afholdtes der i tiden mellem 1839—1842 ingen dansk-svenske studentermøder. Det betød dog ikke, at den danske studenterskandinavisme i denne periode lå i dvale. Mens "vidskab og kunst" havde været i højsædet for studenternes fællesnordiske bestræbelser ved mødet i København i 1839, fremstod den danske studenterskandinavisme ved de dansk-svenske møder i 1842 med Barfod i spidsen med en klar liberal farve. For at forstå denne forvandling, er det nødvendigt at se lidt nærmere på Barfods personlige udvikling og de politiske forhold i Danmark i årene omkring 1840.

I forordet til sine "Forelæsninger over Nordens Historie" fra 1876 roste Barfod sig af, at han var den første blandt den nulevende slægt, som åbent vedgik, at Nordens statsborgerlige og dynastiske enhed var det mål, som hans længsel higede mod — "intet mere og intet mindre".⁶⁰ Barfod huskede imidlertid forkert. Mens personer som A. F. Tscherning og Orla Lehmann allerede i 1830'erne havde bekendt sig til den politiske skandinavisme, var det først i 1840, at Barfod nåede frem til denne opfattelse. I 1836 havde han tværtimod taget afstand fra en forening af de nordiske lande og kun talt om at forlige Norden ved hjælp af religion, saga- og digtekunst, så at "... hadet snarest muligt dør, og ... kun kærligheden lever".⁶¹ Der var altså her tale om en rent åndelig skandinavisme, som udtrykte ønsket om at slå bro over århundreders arvefjendskab.

To år senere befandt Barfod sig endnu inden for rammerne af den åndelige

⁵⁶ Det var da også netop heri, at den liberale avis "Kjøbenhavnsposten" (27/5 1839) så studentermødernes store mission.

⁵⁷ Carl Plougs Digte, I s. 7—8 (1901).

⁵⁸ *Hother Ploug*: Carl Ploug, Hans Liv og Gerning, I s. 156 (1905). Julius Clausen: Skandinavismen, s. 40 (1900).

⁵⁹ Dagen 12/6 1839.

⁶⁰ *Frederik Barfod*: Forelæsninger over Nordens Historie, I s. X (1876).

⁶¹ Brev 11/7 1836 fra F. Barfod til B. S. Ingemann, Breve til og fra B. S. Ingemann, s. 327—328 (1879).

skandinavisme, men der var nu kommet et nyt moment frem, som bar kimen i sig til en rent politisk skandinavismeopfattelse. I et begejstret brev fra begyndelsen af 1838 til sin forlovede betroede Barfod hende sin store kærlighed til "... det udelelige, det uadskillelige ..." sammenknyttede Norden, "... som kun politikens spindelvæv for nogle få øjeblikke, nogle få hundredår ...", fjernede fra hinanden. Han ville gennem sit nye tidsskrift kæmpe for Nordens forening, men han beroligede sin forlovede med, at "... talen er ikke her om dynastiers bortvejring, om at omstøde troner ..." eller at "kuldkaste" regeringer. Barfod ønskede ikke at begrave Norden i splid og tvedragt. I stedet ønskede han "... et helligt forbund ... mellem folkenes ypperste høvdinge, kærligheden skal skrive foreningsbrevet og lovligheden skal underskrive det ...". Dette forbund betegnede han også som en "folkepagt".⁶²

I forordet til det første hæfte af "Brage og Idun", der udkom i begyndelsen af 1839, var Barfod mere afdæmpet. Han bekendte sig her til Nordens åndelige og videnskabelige forening og erklærede udtrykkeligt, at han aldrig havde haft nogen tanke om en ny "kalmariseren", der ville være lige så "... forbryderisk som afsindig, så længe forskellige regentstammer, elskede af folket, holde spir i Norden". Dog kan der også her spores nogen af de samme toner, som han tidligere havde slået an i brevet til sin forlovede.⁶³

Barfod bekendte sig således i årene før Frederik 6.s død endnu ikke, som han senere selv hævdede det, til Nordens statsborgerlige og dynastiske enhed.⁶⁴ Han befandt sig i 1830'erne på den åndelige skandinavismes grund, men dette betød ikke, at der i denne periode ikke var sket en udvikling i hans skandinavismeopfattelse. Mens han i 1836 kun havde talt om at forlignende de nordiske lande med hinanden, gik han i 1838—1839 varmt ind for Nordens åndelige forening. Om end der kun var tale om en rent abstrakt forening, var der i hans omtale af et "helligt forbund", "folkepagt" etc. en svag politisk undertone, som kort efter tronskiftet i 1839 trådte åbent frem ved hans overgang til den politiske skandinavisme. Denne ændring hang nøje sammen med Barfods omvendelse til liberalismen.

De danske liberale så i 1830'erne med forventning hen til den dag, hvor Frederik 6. ville blive afløst på tronen af sin fætter prins Christian Frederik. Tronfølgeren prins Christian havde tidligere som norsk statsholder i 1814 været medvirkende ved udstedelsen af Norges første grundlov, og han havde inden afslutningen af unionen med Sverige samme år i kort tid fungeret som konstitutionel konge i Norge. Derfor satte de danske liberale nu deres lid til, at kronprinsen som

⁶² Brev 22/2 1838 fra F. Barfod til Emilie Barfod, trykt i *Richard Petersen: Frederik Barfod. Et Levnedsløb*, s. 101—102 (1897).

⁶³ *Brage og Idun*, I s. 11—12.

⁶⁴ *Albert Fabritius: Frederik Barfod og Skandinavismen*, s. 494 (*Historisk Tidsskrift* 10. R. V 1939—1941).

dansk konge ville tage skridt til indførelsen af en fri forfatning.⁶⁵

Efter kortere tids sygdom døde Frederik 6. om morgenen den 3. december 1839. Allerede samme aften blev der på Orla Lehmanns initiativ afholdt et stort studentermøde på hotel d'Angleterre, hvor et flertal vedtog en af Lehmann forfattet adresse til den nye konge med krav om lempelser i trykkefrihedslovgivningen og indførelse af en fri forfatning efter norsk mønster.⁶⁶ Lehmann var den følgende dag selv med til at aflevere adressen til Christian 8. Denne tog venligt og imødekommende imod studenternes deputation, men gav den i realiteten et afvisende svar.⁶⁷ I den følgende tid strømmede det ind med lignende forfatningsadresser til den nye konge, og de liberale blade støttede, anført af den nystiftede avis "Fædrelandet", i talrige artikler ivrigt kravene om indførelse af en fri forfatning, men disse blev dog alle afvist af majestæten.⁶⁸

Christian 8. havde i sit åbne brev af den 3. december 1839 i anledning af tronbestigelsen givet sine undersætter løfte om "... de forbedringer i forvaltningen, som erfaring måtte tilråde ...", men ikke med et ord nævnt forfatningsmæssige forandringer.⁶⁹ Dette var ikke tilfældigt. Den 53 årige konge nærede ikke længere de samme liberale anskuelser, som han havde gjort i 1814, men søgte nu i 1840'erne inden for enevældens rammer at imødekomme "tidsånden" med økonomiske og administrative reformer. Dette var dog ikke længere tilstrækkeligt for den radikale fløj inden for den liberale bevægelse. Tiden kunne ikke skrues tilbage til Frederik 6.s dage. Enevælden var, med Lehmanns udtryk, blevet sat under debat, og kravet om forfatningsmæssige reformer blev nu fra liberal side åbent fremsat i taler ved offentlige møder, gennem pressen og de rådgivende stænder. I samme takt søgte regeringen med støtte i de eksisterende love at dæmme op for den tiltagende "tale- og skrivefrækhed". Christian 8.s tronbestigelse kom således ikke til at betyde en forbrødring mellem den nye konge og de liberale men i stedet en skærpelse af forholdet mellem regering og opposition.

Mens Barfod i 1830'erne havde følt sig stærkt knyttet til Frederik 6.s person, og hermed til hele det politiske system denne stod for, betød den gamle konges død i slutningen af 1839, at de bånd, der bandt ham til enevælden, blev hugget over.⁷⁰ Endnu ved studentermødet på hotel d'Angleterre havde Barfod vist sig som modstander af den af Lehmann med flere foreslåede forfatningsadresse til den nye konge, men kun få måneder senere havde han meldt sig under de liberales faner.⁷¹ I et brev til Orla Lehmann fra slutningen af februar 1840 skrev Barfod

⁶⁵ *Hans Jensen*: De danske Stænderforsamlings Historie 1830—1848, II s. 210 (1934).

⁶⁶ Orla Lehmanns efterladte Skrifter, III s. 110—114 (1873).

⁶⁷ Fædrelandet 7/12 1839.

⁶⁸ De fleste adresser er aftrykt i "Fædrelandet" nr. 1—40 1839—1840.

⁶⁹ *J. H. Schou og J. L. A. Kolderup-Rosenvinge* (udg.): Chronologisk Register over de kongelige Forordninger og aabne Breve, samt andre trykte Anordninger.

⁷⁰ *Vilhelm Birkedal*: Personlige oplevelser i et langt Liv, I s. 135—136 (1890).

⁷¹ *Richard Petersen*: Frederik Barfod. Et Levnedsløb, s. 139—141 (1897).

således, at enevælden var "... både opbrugt og forslidt og må afløses ...", og at den "... nu ligger og trækker med døden ...".⁷² De samme tanker luftede han i juni 1840 offentligt i en større artikelserie i den liberale avis "Fædrelandet", hvor han skrev om "den constitutionelle ånd og dens fordringer". Heri vendte Barfod sig mod undertrykkelsen af den politiske frihed i Danmark og beskrev bl.a. enevælden som et udgået æbletræ, "... der visselig i sin tid bar herlige frugter, men som hverken sol eller regn ville gengive evnen til at frembringe nye".⁷³ Regeringen svarede igen ved at lægge sag an mod Barfod, og denne blev for sine udtalelser af Landsover- samt Hof og Stadsretten i oktober 1841 idømt 1 års censur og en bøde på 100 rbd. Regeringen var dog ikke tilfreds med resultatet og indankede sagen til Højesteret, der i juni det følgende år skærpede straffen til to års censur og en bøde på 200 rbd.⁷⁴

Regeringens sagsanlæg tog dog ikke modet fra Barfod. I det store digt "enten-eller", der i juli 1841 blev trykt på forsiden af "Fædrelandet", bekendtgjorde han, at han ikke ville drage udenlands for at finde folkefriheden i fremmede lande men foretrak at blive hjemme i sit elskede fædreland og kæmpe for "... livet, for frihed og ret".⁷⁵ Nogle måneder senere bragte "Fædrelandet" en større artikelserie af Barfod, hvor han under mottoet "frihed er, hvad der tjener os bedst" ved sin omtale af bl.a. statskirken og tale- og trykkefriheden igen gik til kamp mod enevælden.⁷⁶ Også i "Brage og Idun" viste Barfod som tidligere nævnt efter Frederik 6.s død sit liberale sindelag. I flere digte stillede han, med tydelig adresse til Christian 8., krav om indførelse af en fri forfatning. Samtidig gik han også til angreb mod Rusland.⁷⁷

Mens Christian 8. lige som sin forgænger fortsat tilstræbte et godt forhold til den russiske stormagt, så de danske liberale med stor uvilje på denne mægtige repræsentant for absolutismen. De frygtede, at den udenrigspolitiske afhængighed af Rusland afgørende ville mindske mulighederne for at indføre forfatningsmæssige reformer i Danmark, og ønskede i stedet en nærmere tilslutning til de konstitutionelle vestlige stormagter, Frankrig og England.⁷⁸ Denne frygt blev direkte næret af den danske konservative presse; således truede den regeringstro avis "Dagen" i 1840 med, at Rusland "... kunne sende en uhyre hær til Danmark, hvis Christian den ottende af egen hu gav os en konstitutionel forfatning".⁷⁹ Det er derfor naturligt, at Barfod i sin modstand mod enevælden også vendte sig imod den russiske stormagt. I digtet "En drøm" fra 1841 rettede han således skytset

⁷² Brev 24/2 1840, breve til Orla Lehmann pk. nr. 1., Orla Lehmanns privatarkiv (Rigsarkivet).

⁷³ Fædrelandet 3/6, 4/6 og 5/6 1840.

⁷⁴ De mod Barfod afsagte domme findes aftrykt i "Brage og Idun" V s. 2—13.

⁷⁵ Fædrelandet 14/7 1841.

⁷⁶ Fædrelandet 23/8, 31/8 og 3/9 1841.

⁷⁷ Brage og Idun, IV s. 286—288; V s. 207—208, 211—212.

⁷⁸ *Alex Thorsøe*: Den danske Stats Historie fra 1814—1848, s. 459—462 (1879).

⁷⁹ Dagen nr. 122 1840.

mod den danske konges afhængighed af "østens ravn" og skrev direkte henvendt til Christian 8.: "... rejs dig, konning, hver ravn til trods, frigør dig, mens du frigør os!"⁸⁰

Barfods omvendelse til liberalismen og oppositionens voksende krav om indførelsen af en fri forfatning efter Frederik 6.s død, kom i begyndelsen af 1840'erne ikke kun til at sætte sit tydelige præg på Barfods egen skandinavismeopfattelse men også på hele studenterskandinavismen i Danmark.

Forvandlingen fra en åndelig til en politisk skandinavisme havde sin rod i den akademiske læseforening. Denne var i 1839 kommet til verden som en konkurrent til den københavnske studenterforening, men henvendte sig specielt til de yngre, ofte mere politisk aktive, studenter, der ikke havde råd eller lyst til at melde sig ind i den gamle, noget mere konservative studenterforening. Carl Ploug var fra starten den førende skikkelse i Akademikum, som den akademiske læseforening også kaldtes.⁸¹ Det blev imidlertid Barfod, der i årene før 1843 i skandinavisk henseende i talrige sange og taler i og uden for Akademikum kom til at slå tonen an til den drejning, den danske studenterskandinavisme kom til at tage i begyndelsen af 1840'erne.

Barfods overgang til liberalismen fik også umiddelbare følger for hans skandinavismeopfattelse, der fra nu af blev stærkt politisk præget. Han havde til den akademiske læseforenings ét års fødselsdag den 5. april 1840 bl.a. skrevet en skandinavisk sang for "Nordens enhed" der røbede en ændret holdning hos digteren. I sangen stillede Barfod det spørgsmål, om tiden for evigt skulle skille de nordiske lande fra hinanden. Han besvarede det selv med et afgang nej, for

"tredelt er Nordens stamme,
men roden er dog én,
og kronens løvtag samler
tilsidst hver stammes gren!"

Dette er første gang, at der i et digt peges direkte hen på en politisk forening af de nordiske lande som et endeligt mål.⁸²

Ved den akademiske læseforenings majfest den følgende måned holdt Barfod sig ikke længere kun til poesien, men prædikede nu klart den politiske skandinavismes evangelium for sine kammerater. Som indledning til talen om "Nordens enhed" blev hans sang af samme navn afsunget. Herpå tog Barfod fat. I sin tale

⁸⁰ Brage og Idun, IV s. 286—287.

⁸¹ *Hother Ploug*: Carl Ploug. Hans Liv og Gerning, I s. 77—79 (1905).

⁸² *H. C. A. Lund*: Studenterforeningens Historie 1820—1870, II s. 92—94 (1898). Digtet er aftrykt i "Brage og Idun" III s. 377—378. Albert Fabritius daterer fejlagtigt sangen til maj 1840 (*Albert Fabritius*: Frederik Barfod og Skandinavismen, s. 494, *Historisk Tidsskrift* 10. R. V 1939—1941).

benægtede han, at en forbundsforening af de nordiske lande ville stride mod de dynastiske interesser men tilføjede, at selv om dette skulle være tilfældet, så ville en sådan forening ikke stride mod folkenes interesser, som han anså for de vigtigste. Barfod omtalte den konservative avis "Dagen"s trussel om, at Rusland ville angribe Danmark, hvis Christian 8. gik med til en fri forfatning, og fremsatte den formening, at et "stort nordisk forbund" netop ville sikre Danmark mod faren fra øst og hermed skabe grundlag for forfatningsmæssige reformer. Et nordisk forbund ville i påkommende tilfælde også sikre Danmark mod at blive krigsskueplads ved et kommende opgør mellem England og Rusland. Med hensyn til formen for det nordiske forbund var Barfod mere svævende. Han understregede kun, at forbundet skulle være så frit, at det ikke kom til at hvile som et åg på de enkelte lande, og at disse skulle stå uafhængigt ved siden af hinanden. De nordiske lande skulle kun sammenbindes af "kærlighedens bånd", og "frihed" skulle være den eneste forbundslov. Barfod sluttede herpå sin tale med at udbringe en skål for Nordens enhed.⁸³

Dette var andre ord, end dem Barfod havde benyttet halvandet år tidligere, hvor han i det første hæfte af "Brage og Idun" med god samvittighed havde beroliget læserne med, at han ikke nærrede den ringeste tanke om en "... ny kalmariseren".⁸⁴ Nu havde han åbent vedkendt sig sin overgang til den politiske skandinavisme. Denne var helt dikteret af Barfods nyherhvede liberale anskuelser; således opfattede han et nordisk forsvarsforbund som et middel til at sikre den indre politiske frihed i Danmark, samtidig med at de tre nordiske lande i forening ville være i stand til at holde det reaktionære Rusland stangen. Det skinner dog igennem talen, at Barfod ville mere end et rent forsvarsforbund, men hans fremstilling af det nordiske forbunds opbygning og andre opgaver er meget uklar. Denne uklarhed med hensyn til den rent praktiske udformning af den nordiske forening var ikke noget særkende for Barfod, men var typisk for de fleste danske skandinavister i 1840'erne.

Barfod forsømte fra nu af ingen lejlighed til at påvirke sine kammerater i liberal-skandinavistisk retning, men han blev heri også — omend mere indirekte — sekunderet af sin ven Carl Ploug. Selv havde Ploug som tidligere nævnt i 1839 bekendt sig til den åndelige skandinavisme, men ved Frederik 6.s død samme år havde han vist sit liberale sindelag ved at stemme for den af Lehmann forfattede studenteradresse, og han var selv med til at overbringe denne til den nye konge.⁸⁵ I 1841 blev han redaktør af "Fædrelandet" og kom herved frem i de liberales foreste rækker.

Plougs liberalisme kom også til at smitte af på hans skandinavismeopfattelse. Dette demonstrerede han med al ønskelig tydelighed inden for studenterverden,

⁸³ Kjøbenhavnsposten 1/6 1840.

⁸⁴ Brage og Idun, I s. 12.

⁸⁵ H. C. A. Lund: Studenterforeningens Historie 1820—1870, II s. 6 (1898).

da hans studenterkomedie "Kærlighed under karantæne" i begyndelsen af 1842 blev opført af den akademiske læseforening. Der var her tale om et rent politisk skuespil, hvis hovedtema var ønsket om indførelsen af en fri forfatning i Danmark efter norsk mønster. Efter mange genvordigheder lykkedes det stykkets hovedperson, den danske liberale Jens Grib, at afslutte en "skandinavisk union" mellem sig og den unge pige Christiane Ejds vold, der symboliserede den norske forfatning. Herpå afsang de medvirkende Plougs nye sang "Længe var Nordens herlige stamme . . .", der profeterede, at Norden engang ville blive ét, og ". . . da skal det frie, mægtige Norden føre til sejer folkenes sag!" For at slå hovedet på sømmet sluttede stykket med udbringelsen af et hurra for den norske konstitution.⁸⁶

Det dansk-svenske studentermøde i København i maj 1842 stod fra dansk side helt i den politiske skandinavismes tegn. Efter at de 130 svenske gæster var blevet godt modtaget og alle var blevet forsynet med et gult skilt, hvorpå der stod "Skandinavien", drog hele selskabet i Dyrehaven. Her fremstod Frederik Barfod som mødets absolutte hovedtaler.

Efter at have bedt de svenske gæster velkommen og forsikret dem om de danske studenters "trofaste broderkærlighed", holdt Barfod en længere tale til Christianias studenter, der ved mødet kun var repræsenteret af 3 studerende. Han beklagede her, at de norske studenter hidtil havde spillet en passiv rolle i skandinavisk henseende, men indrømmede, at Norges stilling med hensyn til skandinavismen var af en ". . . særegen kilden natur . . .". Han kunne godt forstå, hvis man i Norge så med mistillid på ideen om Nordens enhed og belært af tidligere erfaringer heri så en trussel mod den genvundne selvstændighed. Dog var Norge ifølge Barfod en ". . . umistelig ædelsten i vort store folkeforbund . . .", og det var ham magtpåliggende at få nordmændene med i arbejdet for Nordens enhed. Han bedyrede, at der ikke var grund til frygt for dansk eller svensk dominans, og han pålagde derfor de få norske deltagere ved mødet at berolige deres landsmænd med, at nok skulle Norden blive ét, men ". . . i enheden skal dog stedse treheden finde den fuldeste anerkendelse".

Efter at have henvendt sig til de fraværende norske studenter holdt Barfod en tale om Nordens enhed, i hvilken han erklærede, at Norden nok skulle forsvare sine naturlige grænser mod indtrængende fjender, men at forbundet ikke skulle have nogen krigerisk tendens. Han mente stadig, at Nordens enhed kunne fuldbyrdes på en fredelig og lovlig måde, og lod skinne igennem, at dette skulle ske ved en naturlig forening af de tre nordiske riger under ét dynasti. Endelig holdt Barfod en tale for Nordens frihed, i hvilken han erklærede, at for ham var Nordens enhed og Nordens frihed lige så uadskillelige begreber som sol

⁸⁶ *Otto Borchsenius: Fra Fyrerne. Literære Skizzer, I s. 198—219 (1878). Carl Plougs Digte, I s. 3 (1901),*

og lys. Herved forstod han for Danmarks vedkommende indførelsen af en fri forfatning efter norsk mønster.⁸⁷

Barfods taler blev senere samme år trykt i "Brage og Idun", hvorfra de her er refereret. Det er muligt at han på mødet havde udtrykt sig i endnu stærkere og tydeligere vendinger, men for at opnå censor Reiersens "må trykkes", måtte han, da han nedskrev sine taler efter mødet, tage hensyn til den stærkt indskrænkede danske trykkefrihed. Senere på året gik han et skridt videre, idet han i en artikel i "Fædrelandet" lod skinne igennem, at han om nødvendigt ville fremme en skandinavisk sammenslutning mod de siddende regeringer.⁸⁸

Barfod var dog ikke den eneste danske taler ved studentermødet. T. Wesenberg holdt en skåltale for ytringsfriheden, og H. F. Poulsen udbragte med direkte brod mod Christian 8.s liberale fortid et leve for den svenske konge, "... der ej sveg de løfter, han i sin manddom gav ...".⁸⁹ Uviljen mod Christian 8. blev yderligere understreget, da en af de svenske gæster udbragte en skål for denne, og de danske studenter i stedet demonstrativt udbragte et leve for Orla Lehmann.⁹⁰ Det var dog ikke kun den hjemlige enevælde, der måtte stå for skud. Ved afsyngelsen af den svenske nationale og stærkt antirussiske sang "Kung Carl den unga hjelte" udløste ordene "... ur vägen moscoviter ..." en stormende jubel blandt de danske og svenske deltagere.⁹¹

Studentermødet i maj 1842 demonstrerede klart, hvor langt den danske studenterskandinavisme var nået siden 1839. Tronskiftet og vedtagelsen af den af Lehmann forfattede studenteradresse til den nye konge i slutningen af 1839, der ifølge H. F. Poulsen "... elektriserede den danske student ...",⁹² havde røbet et begyndende politisk engagement i en del af studenterverdenen, og under indflydelse af Barfod kom studenternes liberale holdning i begyndelsen af 1840'erne også til at smitte af på deres skandinavismeopfattelse. Ved studentermødet i maj 1842 fremtrådte denne således som rent liberal. Studenterne forestillede sig nu et nordisk forbund, hvis grundlag skulle være en fri forfatning efter norsk mønster, og hvis overbygning skulle bestå af ét dynasti. Barfod kunne her lige som andre danske skandinavister se frem til det danske kongehus snarlige uddøen. Men for at styrke den danske skandinavisme — og hermed den danske forfatningskamp — havde studenterne med Barfod som talsmand også søgt at inddrage de norske studenter i samarbejdet; dog var de klare over, at betingelserne herfor var, at hvert land ville komme til at stå selvstændigt ved siden af hinanden i et kommende forbund. Denne rent liberale studenterskandinavisme blev i sommeren 1842

⁸⁷ Brage og Idun, V s. 137—149.

⁸⁸ Fædrelandet 26/9 1842.

⁸⁹ Brage og Idun, V s. 149—151.

⁹⁰ Julius Clausen: Skandinavismen, s. 48—49 (1900).

⁹¹ Brage og Idun, V s. 138.

⁹² Brage og Idun, V s. 135.

dog også præget af en begyndende nationalisme.

I 1838 havde et flertal i den slesvigske stænderforsamling vedtaget en indstilling til kongen om indførelse af dansk rets- og øvrighedssprog i de områder, hvor dansk var kirke- og skolesprog. Dette ønske blev ved udstedelsen af sprogreskriptet af 15. maj 1840 imødekommet af regeringen, men denne indrømmelse til de dansktalende slesvigere mødte nu pludselig stærk modstand fra tysk side, og med et overvældende flertal tilbagekaldte den slesvigske stænderforsamling samme år sin tidligere beslutning og bad om en ophævelse af reskriptet.⁹³ Dette skete ikke, men begivenhederne i 1840 var et alvorligt slag mod den fredelige sameksistens mellem tyskere og danskere inden for helstaten og truede nu med at gøre den lokale spænding i Slesvig til en national konflikt mellem tysk og dansk. Sprog-sagen og Slesvigs tilhørsforhold til Danmark blev i de følgende år ivrigt debateret af de danske liberale. Bevægelsen i kongeriget fik i 1841—1842 yderligere næring ved fremkomsten af et forslag i tyske aviser om dansk indtræden i det tyske toldforbund og status som admiralstat. For at imødekomme slesvig-holstenerne udnævnte den danske konge samtidig til manges harme flere tysksindede embedsmænd til at beklæde fremtrædende poster i administrationen og hæren.

De danske liberales afvisning af de formodede tyske anmasselser nåede i 1842 et midlertidigt højdepunkt ved Orla Lehmanns berømte 28. majtale, hvor han en gang for alle erklærede Ejderen for Danmarks naturlige grænse og truede slesvig-holstenerne med, at hvis de søgte at overskride denne, “. . . da ville vi med sværdet skrive på deres ryg det blodige bevis for den sandhed: Danmark vil ikke!”⁹⁴

Den nationale ophidselse kom nu også til at smitte af på den danske studenterskandinavisme. Barfod havde i skandinavisk henseende siden 1838 hele tiden opfattet Slesvig som en del af Norden, men det slesvigske spørgsmål havde i tiden til og med det dansk-svenske studentermøde i midten af maj 1842 ikke spillet nogen større rolle for hans skandinavismeopfattelse. Inden månedens udgang foretog han imidlertid en vending bort fra den rent liberale skandinavisme, der var lige så brat som den, han havde præsteret i vinteren 1840 ved sin overgang til liberalismen.

Ved den akademiske læseforenings 28. majfest i 1842, der blev holdt uafhængigt af majfesten på Skydebanen, hvor Lehmann fremkom med sin ejderdanske tale, holdt Barfod en længere skåltale for “Nordens selvstændighed og enhed”. Med direkte henvisning til de seneste begivenheder i Slesvig udtalte Barfod, at “. . . folket elsker sin selvstændighed højere end sine stænder . . .”, og han var af den formening, at også de andre nordiske lande ønskede selvstændighed. Svenskerne ville således ifølge Barfod “. . . lige så lidet se sit hjemland omdannet til et russisk storfyrstendømme, som dansken . . . vil se Danmark som et tysk markgrevskab

⁹³ *W. Carr: Schleswig-Holstein 1815—1848. A Study in National Conflict*, s. 140—149 (1963).

⁹⁴ *Fædrelandet* 30/5 1842.

og sin konge som en strandbaron i det hellige romerske rige". For at undgå at blive opslugt af de mægtige naboer måtte de nordiske lande derfor slutte sig sammen til én enhed for i fællesskab at vogte deres uafhængighed og selvstændighed.⁹⁵

Barfod var her klart slået ind på en national skandinavisme, hvor han under indtryk af begivenhederne i Slesvig prioriterede det nationale spørgsmål — og hermed ønsket om svensk-norsk hjælp mod tysk indtrængen — højere end kampen for indførelsen af en fri forfatning. Det er således ikke rigtigt, når John Danstrup hævder, at Barfod i årene op til 1843 udelukkende bekendte sig til den liberale skandinavisme, og at han endnu i 1845 var "... ganske blind for faren fra de tyske stater".⁹⁶ Tværtimod var Barfod ved sin overgang til den nationale skandinavisme i maj 1842 en foregangsmand inden for den danske skandinaviske bevægelse. Han havde her taget et skridt, som først året efter blev fulgt op af så fremtrædende personer som Orla Lehmann og Carl Ploug.

Ved de danske students genvisit i Lund i juni 1842 var Barfod ikke med, men de nationalt-skandinaviske toner, som han havde slået an i sin 28. majtale, blev nu fulgt op af H. F. Poulsen. I en tale til de fraværende "brødre" i Upsala, opfordrede han dem til at slutte sig til de danske students skandinaviske bestræbelser og "... være med os, når timen en gang slår, da vi, kæmpende for vor arne, vort modersmål, ... for vor nationale eksistens, skulle drage sværdet mod fremmede forhadte voldsmænds schytiske indtrængen og forbitrende usurpation".⁹⁷ De hjemlige nationale problemer havde hermed fået en fremtrædende plads i den danske studentskandinavisme.

H. F. Poulsen havde i 1842 rammende karakteriseret den danske studentskandinavisme som ideen om "indre frihed og ydre uafhængighed".⁹⁸ Men mens kampen for den indre frihed i begyndelsen af 1840'erne havde været i højsædet for studenternes skandinaviske bestræbelser, og den ydre uafhængighed mere vagt havde haft karakter af modstand mod det absolutistiske Ruslands indblanding i danske politiske forhold, medførte de voksende nationale problemer i Slesvig, at kampen for den "ydre uafhængighed" i sommeren 1842 nåede op på siden af den "indre frihed". I resten af 1840'erne kom det nationale spørgsmål til helt at dominere den danske studentskandinavisme.

Ved det dansk-svenske studentermøde i Lund i juni 1842 havde H. F. Poulsen udbragt en skål for Upsalas studenter, som ikke deltog i mødet. Han havde her beklaget deres fravær men istedet opfordret tilhørerne til "i tanken" at besøge

⁹⁵ Kjøbenhavnsposten 1/6 1842.

⁹⁶ *John Danstrup*: Den politiske Skandinavisme i Perioden 1830—50, s. 214, 219 (Scandia 1944). Barfod demonstrerede i 1842 også i flere digte og artikler sin interesse for den danske sag i Slesvig; se Brage og Idun, V s. 208—211 og Fædrelandet 26/9 1842.

⁹⁷ Brage og Idun, V s. 160—162.

⁹⁸ Brage og Idun, V s. 174.

dem.⁹⁹ Det følgende år blev det ikke kun ved tanken. Da begav 152 danske studenter sammen med 56 studenter fra Lund sig i begyndelsen af juni ud på en større rejse til Stockholm og Upsala for at besøge deres kammerater der.¹⁰⁰ Det er dette studentermøde, som i eftertiden er blevet kendt under navnet "Upsalatoget".

I modsætning til de tidligere år kom Barfod ikke til at spille nogen ledende rolle ved dette studentermøde. Selv skrev Barfod mange år senere i sine erindringer om Upsalatoget, at han måtte være blevet noget forfængelig "... ved den ære, der var timet mig det foregående år, ti jeg mindes tydeligt, at jeg sagde til hende (Barfods kone): "På denne tur skal det afgøres, enten Ploug eller jeg skal være studenternes fører"."¹⁰¹ Det blev dog Ploug, som blev studenternes fører. Sammen med studenterne B. Böggild, M. Mørk Hansen, H. F. Poulsen og T. N. Wesenberg valgtes han den 1. juni 1843 til på de danske studenter vegne at lede turen, mens Barfod henvistes til de meniges rækker.¹⁰²

Dette lederskifte mellem Ploug og Barfod i 1843 har John Danstrup tolket som et opgør med den liberale skandinavisme til fordel for den nationale.¹⁰³ Dette er ikke rigtigt. Barfod havde som tidligere nævnt i slutningen af maj 1842 bekendt sig til den nationale skandinavisme, og dette var ved studentermødet i Lund den følgende måned blevet fulgt op af andre fremtrædende skikkelser indenfor den danske studenterskandinavisme. Lederskiftet i 1843 må derfor snarere opfattes som et rent personspørgsmål og ikke som et skifte mellem to forskellige politiske retninger.

Selv om Carl Ploug i flere år havde været en af studenternes anerkendte ledere, havde han ikke hidtil spillet nogen fremtrædende rolle inden for den danske studenterskandinavisme. Imidlertid blev det nu ham som sammen med den unge, populære, liberale politiker Orla Lehmann i de følgende år blev toneangivende inden for den danske skandinaviske bevægelse og afgørende kom til at præge de nordiske studentermøde i 1843 og 1845. Deres fælles tema var dog det samme, som det Barfod havde slået an i 1842: aktiv svensk-norsk hjælp til sikring af Danmarks bevarelse af Slesvig — altså en ren national skandinavisme.

⁹⁹ Brage og Idun, V s. 161.

¹⁰⁰ Beretning om Studentertoget til Upsala i Juni Maaned 1843, afgiven af den danske Bestyrelse, s. 13 (1844).

¹⁰¹ *Frederik Barfod: Et Livs Erindringer*, s. 99 (1938).

¹⁰² Beretning om Studentertoget til Upsala i Juni Maaned 1843, afgiven af den danske Bestyrelse, s. 14—15 (1844). T. N. Wesenberg ønskede ikke at modtage valget og blev i stedet erstattet af F. H. Eibe.

¹⁰³ *John Danstrup: Den politiske Skandinavisme i Perioden 1830—50*, s. 219—220, 228 (Scandia 1944).

Fremstød i Norge

Fra i årene mellem 1838—1842 at have været den ledende danske studenterskandinavist gled Barfod nu i baggrunden, og ved de følgende studentermøder kom han kun til at spille en underordnet rolle. Dog arbejdede han fortsat med i den skandinaviske bevægelse i snævert samarbejde med Ploug og de andre skandinavister. Mens han tidligere ved udgivelsen af "Brage og Idun" havde virket som et vigtigt litterært bindeled mellem de nordiske lande, gjorde han i 1844 en stor indsats for at knytte en nærmere forbindelse mellem den hidtil rent dansk-svenske skandinaviske bevægelse og nordmændene.

I årene før 1844 havde Norge ikke spillet nogen aktiv rolle i den skandinaviske bevægelse. De hidtidige nordiske studentermøder havde haft karakter af rent dansk-svenske foretagender, som kun tilfældigt var blevet besøgt af enkelte norske studenter. Mens den politiske skandinavisme efter Upsalatoget i 1843 for alvor havde fået vind i sejlene både i Danmark og Sverige, forholdt man sig i Norge endnu køligt til de nye strømninger. De norske studenter havde nok haft planer om at deltage i Upsalatoget, men disse var ikke blevet til noget.¹⁰⁴ Tværtimod indtog den norske presse med undtagelse af to ubetydelige lokalaviser en reserveret holdning til studentermødet i 1843. Førende norske aviser som "Den Constitutionelle" og "Morgenbladet" så således nok med velvilje på den åndelige skandinavisme, men advarede imod at blande politik ind i det nordiske samarbejde.¹⁰⁵ Denne holdning afspejlede en generel frygt i den norske befolkning for ved en nærmere politisk forbindelse med Danmark og Sverige at miste den nylig genvundne nationale selvstændighed og at blive indblandet i uvedkommende udenrigspolitiske problemer.

De danske skandinavister havde i årene efter Christian 8.s tronbestigelse gentagne gange fremhævet Norge som et forbillede for den forfatningsmæssige udvikling, de tilstræbte i Danmark. Under indtryk af de voksende nationale problemer i Slesvig var interessen for Norge imidlertid gledet i baggrunden, og de danske skandinavister var i 1842—1843 i stedet optaget af at vinde fodfæste i Sverige, der stod som den stærkeste militærmagt i Norden. Dette lettedes ved den nære forbindelse, som siden 1838 havde eksisteret mellem studenterne i København og Lund, og som i 1843 blev udvidet til Upsala; men for at komme videre var det nødvendigt at trække nordmændene med ind i den fælles skandinaviske front.¹⁰⁶ Det blev Frederik Barfods opgave at berede jordbunden herfor.

¹⁰⁴ *John Sanness: Patrioter, Intelligens og Skandinaver. Norske Reaksjoner på Skandinavismen før 1848, s. 219—235 (1959).*

¹⁰⁵ *John Sanness: Patrioter, Intelligens og Skandinaver. Norske Reaksjoner på Skandinavismen før 1848, s. 239, 253 (1959).*

¹⁰⁶ *John Sanness: Patrioter, Intelligens og Skandinaver. Norske Reaksjoner på Skandinavismen før 1848, s. 437 (1959).*

Allerede ved studentermødet i København i 1842 havde Barfod som tidligere nævnt i sin tale for de norske studenter søgt at drage disse med ind i kampen for Nordens politiske enhed.¹⁰⁷ Tilsvarende havde han året efter på Upsalatoget udbragt en skål i Kalmar for det "... kære, klippefaste, den 17de maj genfødte Norge".¹⁰⁸ Nu søgte han for alvor i første halvdel af 1844 i 10 store artikler i "Den Constitutionelle" at stemme den norske offentlighed blidere for den danske politiske skandinavisme.¹⁰⁹ For at lede de danske myndigheder på vildspor underskrev Barfod sig i sine artikler med mærket "Oca", gav afkald på sin ortofoniske retskrivning og omtalte sig selv i tredje person.¹¹⁰

Barfod erklærede selv, at formålet med disse korrespondentartikler var "... samvittighedsfuldt og varmt alvorligt at føre vore danske forhold forbi nordmændenes øjne".¹¹¹ Disse artikler indeholdt da også alt lige fra Danmarks forhold til Rusland, til en rosende omtale af kronprins Frederiks folkelighed; dog koncentrerede Barfod sig først og fremmest om at sætte sine læsere ind i de slesvigske forhold og at slå et slag for skandinavismen.

At Barfod opfattede den danske nationalitetskamp i Slesvig og skandinavismen som to sider af samme sag fremgik allerede af hans anden artikel fra den 15. marts 1844. Her skrev han, at den nationale folkefølelse i Danmark krævede såvel Danmarks "... hevelse ved Slesvigs tilbageerobring fra tyskernes voldsherredømme ...", som Danmarks tilknytning til det øvrige Norden, men at dette var et og det samme — nemlig "... Nordens hevelse og forening inden de af selve folkeligheden afstukne grænser". For at de norske læsere ikke skulle være i tvivl om, hvor denne grænse gik, gav Barfod herpå en lang, tendentiøs skildring af Slesvigs historie og de seneste begivenheder der. Dette varme forsvar for den danske sag i Slesvig blev fulgt op i flere senere artikler.¹¹²

Herpå begyndte Barfod også at tale den danske skandinavismes sag. Han søgte at gøre denne mindre farlig i norske øjne ved at protestere mod, at skandinavismen i Danmark hovedsagelig skulle være politisk. Han skrev således, at de danske skandinaver gerne lod sig nøje med en videnskabelig og social forening af de nordiske lande. Samtidig erklærede han på samtlige skandinavere vegne, at de fuldtud erkendte "... den historiske nødvendighed, der hidtil har stillet flerheden af det norske folk i et ganske andet forhold til denne enhedsstræben end den overvejende flerhed af enten det danske eller svenske folk ...". Barfod kunne imidlertid berolige nordmændene med, at den absolutte forudsætning for afslut-

¹⁰⁷ Brage og Idun, V s. 140—143.

¹⁰⁸ Beretning om Studentertoget til Upsala i Juni Maaned 1843, afgiven af den danske Bestyrelse, s. 24 (1844).

¹⁰⁹ Den Constitutionelle 1/3, 15/3, 24/3, 26/3, 5/4, 8/4, 9/5, 19/5, 20/5 og 1/7 1844.

¹¹⁰ John Sanness: Patrioter, Intelligens og Skandinaver. Norske Reaksjoner på Skandinavismen før 1848, s. 437 (1959).

¹¹¹ Den Constitutionelle 24/3 1844.

¹¹² Den Constitutionelle 26/3, 8/4, 1/7 1844.

ningen af et folkeligt forbund mellem de nordiske lande var en fuld national selvstændighed. "Kun nordmanden som er sig selv, som hverken er svensk eller dansk, men i evighed intet andet end norsk, kan med fuldkommen selvstændighed, med fuldkommen fri og bevidst selvbeslutning afslutte et folkeligt forbund, om hvis varighed der er grundet forhåbning, selv med et udelukkende videnskabeligt og socialt formål".¹¹³

At der dog foresvævede Barfod noget andet og mere end rent litterære og selvkabelige sysler fremgik af hans efterfølgende artikel fra den 9. maj 1844. Denne beskæftigede sig med skandinavismens opkomst, udvikling og betydning i Danmark, og den udgjorde i forhold til de tidligere artikler om dette emne og skildringen af de slesvigske forhold en syntese af den danske nationale skandinavismepopfattelse. Således argumenterede han for nødvendigheden af et forenet Norden, som i krigstilfælde kunne beskytte Danmark mod Preussen og Sverige mod Rusland. Et sådant fælles forsvar ville ifølge Barfod også være i nordmændenes interesse, for var først enten Danmark eller Sverige bukket under for de fremmede erobrere, ville det næste gang blive Norges tur. Derfor måtte nordmændene hellere med det samme slutte forbund med Danmark og Sverige, mens der endnu var tid. At det var frygten for at miste Slesvig, der var drivkraften i denne appel til nordmændene, blev endnu engang understreget i hans sidste artikel i "Den Constitutionelle" fra den 1. juli 1844. Her omtalte han den opfordring, som han 14 dage tidligere i "Fædrelandet" var fremkommet med til Nordens digtere om at sende ham digte til en planlagt "Nyårgave", hvis overskud skulle gå til støtte for den danske sag i Slesvig. I den forbindelse mindede Barfod nordmændene om, at den norske kong Magnus den Gode for 800 år siden havde forsvaret Sønderjylland mod venderne i slaget på Lyrskovhede. Derfor ville han ikke unnlade at udtale "... det trøstige håb, at Norges digtere gerne ville træde i kor med danske og svenske brødre for at synge det nye Dannevirke op ved Nordens sydlige grænse".

Nordmændene fik dog ikke i 1844 lejlighed til i handling at demonstrere, hvorvidt disse artikler havde stemt dem blidere for den danske skandinavisme. Et planlagt stort nordisk studentermøde i København dette år måtte opgives, fordi de svenske studenter efter henstilling af kong Oscar 1. sendte afbud. Imidlertid var der i de yngre kredse sket en holdningsændring. I vinteren 1844—1845 tog de hidtil så tilbageholdende norske studenter skridt til en tilnærmelse til deres danske og svenske kammerater.

Siden 1842 havde de norske studenter hvert år den 13. januar afholdt en fest med navnet "det oldnordiske lag" til minde om Norges gyldne oldtid.¹¹⁴ I slutningen af 1844 bestemte det norske studentsamfund sig efter en bevæget debat til

¹¹³ Den Constitutionelle 8/4 1844. Barfod tog også her afstand fra norske fordomme mod Danmark og manede til enighed og bilæggelse af gammel strid.

¹¹⁴ John Sanness: Patriotet, Intelligens og Skandinaver. Norske Reaksjoner på Skandinavismen for 1848, s. 215 (1959).

at opfordre studenterne i de andre nordiske lande til at højtideligholde denne dag som en fælles nordisk højtid, men nu under navnet "festen til fædrenes minde".¹¹⁵ Dette forslag blev modtaget med begejstring af de danske og svenske studenter. Fra nu af kom nordmændene med i den skandinaviske bevægelse, og ved det store nordiske studentermøde i København i sommeren 1845 deltog 122 studenter fra Christianias universitet.¹¹⁶

De senere år

De anonyme korrespondentartikler til nordmændene i 1844 blev Barfods sidste store indsats i den skandinaviske bevægelse. Fra i årene før 1843 at have været den mest fremtrædende danske studenterskandinavist gled han nu helt i baggrunden. Ved studentermødet i 1845 holdt han ingen taler og bidrog kun med en enkelt sang. I de følgende år skrev han kun nu og da om skandinavismen, og i slutningen af 1840'erne var hans aktive rolle fuldstændig udpillet.

Dette skyldtes ikke en mindsket interesse for Nordens forening men politiske uoverensstemmelser. Mens Carl Ploug, Orla Lehmann og kredsen omkring disse var nationalliberale, var Barfod i løbet af 1840'erne blevet bondeven. I årene mellem 1844—1847 redigerede han bevægelsens blad "Almuevennen". I 1848 blev han medlem af den grundlovgivende rigsforsamling, og året efter blev han valgt ind i Folketinget på bondevenlig side, hvor han med en kort afbrydelse sad indtil 1869.¹¹⁷ Barfods overgang til bondevennerne bragte ham i et modsætningsforhold til de hidtidige kampfæller inden for den skandinaviske bevægelse. Han blev nu holdt helt uden for det aktive arbejde, og kom bl.a. ikke til at deltage i de nordiske studentermøder i 1851 og 1856.¹¹⁸ Dog deltog Barfod senere i flere store nordiske møder men uden at spille nogen fremtrædende rolle.

Istedet søgte Barfod gennem et omfattende historisk forfatterskab og talrige foredrag om de nordiske landes fælles fortid at slå et slag for Nordens enhed. I 1859 søgte han også at genoplive det hedengangne "Brage og Idun" ved at udgive et nyt nordisk tidsskrift i en mere folkelig form med navnet "Folke". Tidsskriftet måtte imidlertid allerede gå ind efter udgivelsen af første bind.¹¹⁹

På trods af skuffelsen over den udeblevne norske og svenske hjælp i 1864 forblev Barfod hele livet igennem en varm tilhænger af Nordens enhed. Så sent som 3 år før sin død i 1896 udtrykte han i forordet til sidste bind af hans "Danmarks

¹¹⁵ *John Sanness: Patrioter, Intelligens og Skandinaver. Norske Reaksjoner på Skandinavismen før 1848*, s. 288—292 (1959).

¹¹⁶ *Berättelse om Studentertågen till Lund och Köpenhamn. Sommaren 1845*, s. 40 (1846).

¹¹⁷ I 1853 brød Barfod med bondevennerne.

¹¹⁸ *Richard Petersen: Frederik Barfod. Et Levnedsløb*, s. 246—247, 275 (1897).

¹¹⁹ *Folke. Et Nordisk Tidsskrift*, I (1959).

Historie fra 1536 til 1670" ønsket om, at gud ville "... velsigne og bevare vort elskede fælles fædreland, det søndertrykkede, men ligefuldt udelelige, trefoldige Norden!"¹²⁰

Frederik Barfod and the Scandinavianist movement until 1845

The peace treaty of Kiel in 1814 formally meant that centuries of enmity between Denmark and Sweden came to an end. It was not until the 1830s and the 1840s, however, that the cold relations changed into warmer ones, at the same time as there emerged a wish for closer spiritual and political cooperation. The Danish student Frederik Barfod (1811—1896) through his practical work was to play a central part in the awakening Scandinavianist movement.

In 1839 Barfod started a new magazine, "Brage og Idun", which from its very beginning was to function as an important literary glue between the Nordic countries. In the autumn of 1842 "Brage og Idun" ceased to be published, though it was not political difficulties—as has been believed—but economic ones that forced Barfod to withdraw the magazine.

Already at the Danish-Swedish Students' meeting in 1838 Frederik Barfod set the tune of the Danish students' Scandinavianism, directing its political development. While in the 1830s a supporter of absolutist rule and exclusively committed to spiritual Scandinavianism, he became an active liberal shortly after the ascendancy of king Christian the VIII. This liberalism was to colour his perception of Scandinavianism strongly. At student's meetings in the years 1840—1842 he repeatedly voiced a wish for the union of the Nordic countries both in songs and in speeches. Such a union would guarantee the introduction of a liberal constitution in Denmark and stem the influence of reactionary Russia in Scandinavia. The strictly liberal students' Scandinavianism in the summer of 1842, however, became affected by a growing nationalism. The increasing national problems in Schleswig between Danes and Germans made Barfod and his friends set as a priority active Swedish-Norwegian help to Denmark's retention of Schleswig, above the search for a liberal constitution. The national question from now on was to dominate Danish Scandinavianism completely.

While Barfod was the leading Danish student Scandinavianist in 1838—1842, at the Danish-Swedish students' meeting in 1843 he was replaced by Carl Ploug. Barfod, however, made his last big stand by trying by means of a series of articles in the Norwegian newspaper "Den Constitutionelle", to sell Danish-Swedish Scandinavianism to the Norwegian public. He concentrated above all on the task of informing the readers about conditions in Schleswig and on propagating national Scandinavianism.

After 1844 Barfod slipped into the background. For the rest of his life he was only to play a minor part in the Scandinavianist movement. A contributing cause to this development was increasing political contradictions between Barfod and his former friends.

¹²⁰ *Frederik Barfod: Danmarks Historie fra 1536 til 1670*, IV s. IX (1893).